

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»
Нерубайський академічний ліцей №1 Нерубайської сільської
ради Одеського району Одеської області
Одеський приватний заклад освіти «Тіква–Ор Sameax»

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
III ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ»**

Одеса
2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»
Нерубайський академічний ліцей №1 Нерубайської сільської
ради Одеського району Одеської області
Одеський приватний заклад освіти «Тіква–Ор Sameax»

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«МОДЕРНІЗАЦІЯ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В СУЧАСНИХ
ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ»**

Одеса
2026

УДК: 371

DOI: <https://doi.org/10.24195/ModernisationEP-2026-3>

М 74

*Рекомендовано до друку Вченою Радою Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»
Протокол № 10 від 26 лютого 2026 року*

Рецензенти:

***Княжева Ірина**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки Університету Ушинського;*

***Тягнирядно Євгенія**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ.*

М 74 Модернізація освітнього процесу в сучасних закладах освіти:
збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Одеса, Україна, 20 лютого 2026 року). Університет Ушинського. Одеса:
Бондаренко М.О., 2026. 372 с.

ISBN 978-617-8814-06-9

УДК: 371

*Усі матеріали збірника подаються у редакції авторів.
Відповідальність за достовірність фактів несуть автори.*

ISBN 978-617-8814-06-9

- © Кафедра педагогіки Університету Ушинського, 2026;
- © Нерубайський академічний ліцей №1 Нерубайської сільської ради Одеського району Одеської області, 2026;
- © Одеський приватний заклад освіти «Тіква–Ор Sameax», 2026.

20. Сухініна А.О. Інформатика як мистецтво мислення: старша профільна школа між кодом, творчістю та майбутнім 282
21. Торбенко С.Г. Підтримка дітей початкової школи з особливими освітніми потребами у визначенні професійного шляху 289
22. Халіль Луай Створення інноваційного середовища закладів загальної середньої освіти як фактор модернізації освітнього простору 294
23. Чернега О.І. Індивідуальна освітня траєкторія учнів на уроках хімії профільного рівня 301
24. Чалюк А.Л. Комунікативний підхід як основа формування мовної особистості в умовах Нової української школи 313

СЕКЦІЯ №3: СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНИХ ЗМІН 320

1. Браткевич А.О. Крос-культурна проблематика у сучасному науково-педагогічному дискурсі 320
2. Ісаєнко М.М. Професійна орієнтація як чинник підвищення мотивації навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в закладах освіти, що належать до сфери управління МВС України 325
3. Koycheva T. Cluster-driven innovation in pedagogical university: frameworks of strategic implementation 330
4. Кинєва П.П. Використання штучного інтелекту в освітньому процесі: можливості та виклики 336
5. Осипова Т.Ю. Професійний розвиток учителя в системі післядипломної освіти 343
6. Панкратова Н.М. Атрибутивні характеристики розвитку культури професійної діяльності викладача математики в сучасному освітньому просторі 351
7. Тягнирядно Є.В. Мова як маркер ідентичності: соціокультурний та політичний виміри 357
8. Штайнер Т.В. Роль стейкхолдерів у модернізації освітнього процесу в закладах освіти: партнерство педагогів, сім'ї та громадськості 362

Koycheva Tetyana,
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Department of Pedagogy
State institution "South Ukrainian National
Pedagogical University named after K. D. Ushynsky"

CLUSTER-DRIVEN INNOVATION IN PEDAGOGICAL UNIVERSITY: FRAMEWORKS OF STRATEGIC IMPLEMENTATION

Research Relevance. Modern pedagogical science and practice are in search of effective models for organizing the educational process that would meet the challenges of globalization, digitalization, and decentralization of education management. In this context, the cluster approach acquires particular significance, as it enables the integration of resources from various educational, scientific, and social institutions to achieve common goals. The relevance of the cluster approach to the innovative development of the university is determined by several factors. First, there is currently a recognized need for the integration of education, science, and production.

Cluster models ensure interaction between schools, universities, research institutions, and businesses, thereby contributing to the formation of a modern educational environment. Second, contemporary conditions require increased efficiency in education management [4].

Under decentralization, cluster mechanisms allow for the optimization of resource use and ensure cooperation between communities and educational institutions. Finally, attention should be paid to the development of teachers' professional culture. Cluster-based educational associations create conditions for continuous pedagogical education, professional development, and mobility of educators. Therefore, in order to modernize the educational space, the advantages of the cluster approach should be considered, since clustering facilitates the introduction

of innovative technologies, new forms of learning, and the organization of the educational process in the modern university.

The purpose of the study is to provide theoretical justification and practical analysis of the cluster approach as a tool for the innovative development of the pedagogical university, to determine its potential for the modernization of the educational system, and to develop a strategy for the implementation of cluster models in the activities of higher education institutions.

Presentation of the Main Material. European and global practices demonstrate that educational clusters are an effective tool for enhancing the competitiveness of educational systems. Thus, the cluster approach in pedagogy is a relevant and promising area of research, as it ensures systemic organization, integration, and efficiency of educational processes, contributes to the development of teachers' professional culture, and supports the modernization of the educational space.

The term «cluster» (from the English «cluster» – «bush») was first introduced into scientific discourse by M. Porter in his book «Competitive Advantage of Nations» in 1990 [7]. The lexeme «cluster» (from English «cluster» – “group,” “aggregation”) can be interpreted as a synthetic unity of several substructures that allow for tracing interaction and close interconnection among all components of the educational process [8], ultimately leading to the creation of a new, highly productive, and competitive educational product.

A cluster is understood as any group of objects or phenomena with similar characteristics, which are subjectively perceived as belonging to the same class and forming a single natural group.

Clusters can be grouped into educational (for example, “lyceum – college – university”), scientific, and mixed (for example, “scientific-educational” and “production-educational”). At the same time, an educational cluster, whose primary task is the consistent formation of a harmonious personality, should encompass educational institutions of all levels and areas of training, whereas scientific (or research) and scientific-educational clusters, for objective reasons, may include only

those institutions where pupils, students, or trainees are already engaged in research activities in a specific field.

A schematic classification of scientific positions regarding the essence and purpose of educational clusters is presented in Table 1.

Table 1. Classification of Approaches to Understanding the Essence of Educational Clusters

Authors	Context	Key Ideas	Significance of the Cluster Approach
Sivchenko I., Zelenska L.	Educational clusters, global experience	Cluster as an integration of education, science, and production; joint implementation of innovative projects; adaptation of the model in Ukraine	Tool for integration and development of educational systems, enhancing competitiveness
Rebukha L., Yashchenko E., Levanovska I.	Continuous pedagogical education	Cluster model for teacher training and professional development; teacher as consultant and facilitator	Ensuring mobility and flexibility of professional growth, formation of innovative culture
Bazhan S.	Legal foundations of educational transformation	Clustering of universities; creation of educational-scientific clusters; resource optimization	Legal and organizational mechanism for reforming the education system, institutional modernization
Liubchenko N.	Education management under decentralization	Cluster mechanisms for combining resources of community, business, and science; improving management efficiency	Resource for education management, development of educational infrastructure of territories through clusters

Researchers I. Sivchenko and L. Zelenska [6] understand the cluster as an integration of educational, scientific, and production structures aimed at the joint implementation of innovative projects. We concur with the scholars' view that clustering enhances the competitiveness of educational institutions. At the same time, the cluster approach is considered a strategic tool for the development of educational systems, enabling schools and universities to work in partnership with other institutions.

According to L. Rebukha and E. Yashchenko [5], the cluster model unites various educational institutions for teacher training and professional development, while the instructor in the cluster system assumes the role of consultant, expert, and

facilitator. Thus, cluster integration ensures mobility and flexibility of professional growth, and the cluster approach contributes to the formation of an innovative teaching culture and improves the quality of the educational process.

S. Bazhan analyzed the parameters of clustering in the legal context, particularly describing the legal foundations of the transformation of Ukrainian education. In the author's view, the cluster approach is employed to create educational-scientific clusters, and the integration of universities into clusters allows for resource optimization and the strengthening of scientific and educational potential [1]. Therefore, clustering is regarded as a legal and organizational mechanism for reforming the education system, while the cluster approach in the legal context ensures institutional modernization and creates conditions for the development of educational-scientific associations.

N. Liubchenko examines cluster mechanisms in education management. According to the author, cluster mechanisms make it possible to combine the resources of various actors (schools, communities, business, science); cluster integration increases the efficiency of education management, and the cluster approach contributes to the development of territorial competitiveness through educational innovations [2]. We share the author's view that cluster mechanisms serve as a management resource that ensures the modernization of the educational space at the level of communities and regions.

In the context of updating the modern regulatory framework, let us turn to the content of the Law "On Support and Development of Innovation Activity" [3].

The document defines key concepts necessary for shaping contemporary state policy in the field of innovation, including: startup, business incubator, business accelerator, innovation cluster, spin-off company, research center of excellence, business angel, innovation hub, innovation ecosystem, innovation grant, innovation voucher, and others.

At the legislative level in Ukraine, there is thus a clear orientation toward clustering in education, particularly in the understanding of the university as a platform for innovation and development. The Law outlines the goals of innovation

policy and the principles of interaction among the state, research institutions, universities, business, startups, and investors. It refers to the creation of a system that encompasses all stages of the innovation cycle – from idea generation and research to scaling and commercialization of the product. Within such a structure, science parks, innovation hubs, business incubators, accelerators, clusters, and other infrastructural platforms interact.

A representative example of creating an innovation cluster within the university is the establishment of a dual education system. The dual form of professional education is a mode of learning in which theoretical material is mastered in the institution with a teacher, while practical training takes place in production. This approach differs significantly from “practical placements,” as it is based not only on consolidating theory through practice but on learning directly in production conditions. In higher education institutions, the dual form implies that part of the educational program is transferred into the workplace. This helps students acquire program competencies, deepen practical skills, and obtain qualifications that meet labor market demands.

The Ministry of Education and Science of Ukraine [3] is implementing pilot projects in dual education, particularly in vocational and technical institutions. The largest number of stakeholders involved are located in Kyiv, Zhytomyr, Lviv, Vinnytsia, and Khmelnytskyi regions. Research indicates that dual education holds promise for humanities and pedagogical specialties, as it enables students to combine pedagogical theory with work in schools or educational centers.

Conclusions. Having analyzed the approaches to understanding the essence of clustering in education, we can assert that the cluster approach in pedagogy is employed as a model of integration and cooperation among educational, scientific, and production structures. It has various contexts of application: educational clusters – for the innovative development of education; legal support – for the integration of universities and the creation of educational-scientific clusters; education management – for the effective use of resources within communities. Thus, clustering is regarded

as a systemic tool for the development of education, ensuring efficiency in management, professional growth of teachers, and optimization of resources.

In turn, dual education represents a model of the future, which enables students not merely to study but to live their profession during the learning process. For humanities and pedagogical specialties, it is particularly significant, as it provides the opportunity to combine pedagogical theory with practical work in schools or educational centers.

References

1. Bazhan, S. (2021). Pravovi zasady transformatsii ukrainskoi osvity: obiednannia universytetiv yak klasternyi pidkhid. *Osvitohichnyi diskurs*, 21, 73–80. Kyiv.
2. Liubchenko, N. (2022). Potensial klasternykh mekhanizmiv yak resurs upravlinnia osvitoiu v umovakh detsentralizatsii vlady. *Upravlinnia osvitoiu*, 5, 33–39. Kharkiv.
3. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (n.d.). Profesiyno-tekhnichna osvita. *Ofitsiyni sait MON Ukrainy*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/osvita-2/profesiyno-tekhnichna-osvita>
4. Piatnytska, H. (2016). Naukovo-osvitni klastery: vidmitni kharakterystyky ta peredumovy rozvytku. *Marketynh i menedzhment innovatsii*, 3, 191–207.
5. Rebukha, L., Yashchenko, E., & Levandovska, I. (2019). Bezperervna pedahohichna osvita vykladachiv zakladiv vyshchoi osvity: klasternyi pidkhid. *Pedahohichnyi diskurs*, 18, 112–118. Ternopil.
6. Sivachenko, I., & Zelenska, L. (2020). Innovatsiini osvitni klastery: svitovy dosvid i perspektyvy yoho adaptatsii v Ukraini. *Aktualni problemy pedahohiky*, 12, 45–52. Kyiv.
7. Porter, M. E. (1990). *The competitive advantage of nations*. Macmillan.
8. Porter, M. E. (1995). The competitive advantage of the inner city. *Harvard Business Review*, May–June, 55–71.

Наукове видання

Колектив авторів

МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
III ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
М. ОДЕСА, УКРАЇНА, 20 ЛЮТОГО 2026 РОКУ

Українською мовою

Відповідальний редактор: Ірина Олександрівна Бартенєва
*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»*

Підписано до друку 06.03.2026 р.
Формат 60×84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Друк офсетний. Ум. друк. арк. 21,62. Наклад 300 прим.
Зам. № 0603/1

Надруковано з готового оригінал-макета у друкарні «Апрель»
ФОП Бондаренко М. О.
65045, м. Одеса, вул. В. Арнаутська, 60
Тел.: +38 (048) 700 11 55
info@aprel.od.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців ДК № 4684 від 13.02.2014

